

Bijlage 4 Rijks- en provinciaal beleid

In deze bijlage is een overzicht gegeven van de belangrijkste wetgeving en het beleid op het gebied van de fysieke leefomgeving. Daarbij is uitgegaan van de toekomstige situatie waarbij de Omgevingswet in werking is getreden en het beleid is vastgelegd in diverse Omgevingsvisies.

Omgevingswet

Omgevingswet is een wet die een verregaande vereenvoudiging van de wetgeving op het gebied van de fysieke leefomgeving (omgevingsrecht) beoogt. Met deze wet worden 26 wetten en honderden regels op het gebied van water, lucht, bodem, natuur, infrastructuur, gebouwen en cultureel erfgoed gebundeld in één nieuwe wet. De instrumenten die in de wet zijn opgenomen – o.a. de Omgevingsvisie, het Omgevingsplan en de Omgevingsvergunning zijn gericht op een integrale benadering van de leefomgeving.

Het motto van de Omgevingswet is “Ruimte voor ontwikkeling, waarborgen voor kwaliteit”. In de wet komt dit tot uitdrukking door de twee doelstellingen die zijn opgenomen:

1. Het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit;
2. Het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften.

Een belangrijke wijziging van de Omgevingswet voor inwoners is dat de beslissing over een omgevingsvergunning in de toekomst binnen 8 weken wordt genomen. Daarnaast zijn er veranderingen met betrekking tot participatie bij initiatieven en de rol van de raad bij de besluitvorming over Omgevingsvergunningen.

In werking treden van de wet staat vooralsnog gepland op 1 januari 2022.

Vier algemene maatregelen van bestuur

- Het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) stelt de inhoudelijke normen voor gemeenten, provincies, waterschappen en het Rijk met het oog op het realiseren van de nationale doelstellingen en het voldoen aan internationale verplichtingen.
- Het Besluit bouwwerken leefomgeving (BBL) bevat, samen met het Besluit activiteiten leefomgeving (BAL), de algemene regels waaraan burgers en bedrijven zich moeten houden als ze bepaalde activiteiten uitvoeren in de fysieke leefomgeving.
- Het Omgevingsbesluit (OB) richt zich tot alle partijen die in de fysieke leefomgeving actief zijn: burgers, bedrijven en de overheid. Het Omgevingsbesluit regelt in aanvulling op de omgevingswet onder meer welk bestuursorgaan het bevoegd gezag is om een omgevingsvergunning te verlenen en welke procedures gelden.

Woningwet

De herziene woningwet uit 2015 is erop gericht dat woningcorporaties terugkeren naar hun kerntaak: het bouwen, verhuren en beheren van sociale huurwoningen aan mensen met een laag inkomen of aan mensen die om een andere reden moeilijk passende huisvesting kunnen vinden.

In de wet is vastgelegd dat gemeenten een woonvisie maken. Op basis daarvan maken gemeente, woningbouwcorporaties en huurderbelangenverenigingen jaarlijks afspraken over de uitvoering van de woonvisie (prestatieafspraken).

Wet natuurbescherming

In de Wet natuurbescherming staan beschermingsregels voor de Nederlandse natuurgebieden en planten- en diersoorten. Vanwege de inwerkingtreding van deze wet op 1 januari 2017 zijn de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet en de Boswet komen te vervallen. Zowel de bescherming van soorten als gebieden zijn nu in de Wet natuurbescherming geregeld.

Mijnbouwwet

Op grond van de Mijnbouwwet is het Ministerie van Economische Zaken en klimaat bevoegd voor:

- De winning van diepe delfstoffen (aardolie, aardgas, zout) en het opslaan van stoffen en gassen op een diepte van meer dan 100 meter (CO₂);
- De winning van aardwarmte op een diepte van meer dan 500 meter.

Bij de besluitvorming houdt de minister rekening met de wettelijke criteria:

- Veiligheid en voorkomen van schade;
- Planmatig beheer en gebruik van delfstoffen;
- Nadelige gevolgen voor milieu;
- Nadelige gevolgen voor natuur.

Nationale Omgevingsvisie

Op 11 september 2020 heeft de Minister van Binnenlandse Zaken de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) aangeboden bij de Tweede Kamer. De NOVI bevat een integraal langetermijnperspectief voor de ontwikkeling en inrichting van de fysieke leefomgeving in Nederland.

Nationale belangen

In de NOVI zijn 21 Nationale Belangen opgenomen. Daarbij is per belang aangegeven welke opgave er ligt en welke Rijksrol er is. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om:

- Het waarborgen en versterken van grensoverschrijdende en internationale relaties
- Het waarborgen en bevorderen van een gezonde en veilige fysieke leefomgeving

Voor alle Nationale Belangen heeft het Rijk een systeemverantwoordelijkheid. Ze ziet daarbij toe op de uitvoering door andere overheden. Bij een aantal is het Rijk ook eindverantwoordelijk voor het halen van de doelen (resultaatverantwoordelijkheid).

Drie inrichtingsprincipes en vier prioritaire opgaven

In de NOVI beschrijft een aantal algemene inrichtingsprincipes die het Rijk van Nationaal belang vindt:

1. Ruimtebeslag beperken door combineren;
2. Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal;
3. Afwentelen van problemen voorkomen.

De NOVI geeft richting aan vier prioritaire opgaven:

1. Ruimte voor klimaatverandering en energietransitie
2. Duurzaam economisch groeipotentieel voor Nederland
3. Sterke, leefbare en klimaatbestendige steden en regio's met voldoende ruimte om te wonen, werken en bewegen
4. Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied

Prioriteit 1
Ruimte voor
klimaatadaptatie en
energietransitie

Prioriteit 2
Duurzaam economisch
groeipotentieel

Prioriteit 3
Sterke en gezonde
steden en regio's

Prioriteit 4
Toekomstbestendige
ontwikkeling van het
landelijk gebied

Bij deze vier prioritaire opgaven horen diverse beleidskeuzes. Bijvoorbeeld omdat ruimte wordt gereserveerd voor het opvangen van klimaatgevolgen en de benodigde (Nationale) Energie-infrastructuur of doordat er bepaalde ordeningsprincipes van toepassing zijn op de realisatie van zonneparken (zonneladder) of de planning van nieuw kantoren, bedrijventerreinen en grootschalige winkelbedrijven.

De ladder voor duurzame verstedelijking komt in diverse beleidskeuzes terug. We noemen hier een paar van de Beleidskeuzes:

- We realiseren de opgave van duurzame energie met oog voor de kwaliteit van de omgeving en combineren deze zo veel mogelijk met andere functies (beleidskeuze 1.3)
- Locaties van nieuwe kantoren, bedrijventerreinen en (groot) winkelbedrijven moeten passen bij het verkeers- en vervoersnetwerk, goed afgestemd zijn op de vraag van bedrijven én de economische vitaliteit en de kwaliteit en aantrekkelijkheid van stad en land versterken (keuze 2.7)
- Nieuwe vestiging van toeristische attracties vindt bij voorkeur plaats buiten de huidige toplocaties en in nabijheid van OV of bestaande aansluitingen op het hoofdwegennet. Voor een goede balans tussen toeristische druk en draagkracht van de leefomgeving stellen gemeenten en provincies een toeristische ontwikkelstrategie op. Waar nodig en mogelijk ondersteunt het Rijk de provincies en gemeenten bij spreiding van het toerisme, voor een balans tussen de economie en leefomgeving (keuze 2.8)
- Verstedelijking vindt geconcentreerd plaats in de regio, toe te voegen nieuwe woon- en werklocaties worden zorgvuldig en op ruimte- en mobiliteitsefficiënte wijze ingepast. Het woningaanbod in de regio's sluit daarbij aan bij de vraag naar aantallen en typen woningen, woonmilieus en prijsklasse (keuze 3.3)
- Voor de bestaande bebouwing zetten we in op een integratie van stedelijke ontwikkeling en beheer om te komen tot een efficiënte aanpak van de vele opgaven daar (keuze 3.4)

Er komt meer sturing op de vestiging van distributiecentra. Samen met de provincies wil het Rijk de realisatie van logistieke functies in eerste aanleg concentreren op bestaande terreinen en in specifieke corridors, en alleen indien aantoonbaar nodig daarbuiten. Afstemming over locaties gebeurt via de Omgevingsagenda's (op landsdeling niveau). Daarnaast krijgen gemeenten de bevoegdheid zonnepanelen op het dak bij nieuwe centra te verplichten.

Gezondheid speelt een meer nadrukkelijke rol. We richten de leefomgeving zo in dat deze een actieve, gezonde leefstijl en maatschappelijke participatie bevordert en we verbeteren de luchtkwaliteit, zodat in 2030 wordt voldaan aan de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie (keuze 3.5).

Ook is er meer aandacht voor de toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied. Er komt een Nationaal Programma voor het landelijk gebied. Dit Programma bevat een lange termijn aanpak voor het landelijk gebied, met aandacht voor robuuste natuur, bufferzones rond Natura 2000-gebieden en ruimte voor agrarische functies in de voor gebieden die goed geschikt zijn voor landbouw. Naar verwachting zal hierin aandacht worden besteed aan de problematiek van de veenweidegebieden. Uit de eerdere kabinetsbrief: *“Uitgangspunt is hier dat de benadering gaat veranderen: overheden zullen in samenwerking met de mensen die wonen en werken in de gebieden steeds minder ‘peil volgt functie’ en steeds vaker ‘functie volgt peil’ hanteren. Samen met waterschappen, provincies en betrokkenen in het gebied gaat het Rijk hierop sturen, waarbij we zo nodig per polder bekijken welke maatregelen wenselijk en mogelijk zijn. Hierbij nemen we de gevolgen voor klimaatverandering mee. Voor bepaalde gebieden zal dit verdere vernatting betekenen.”*

Uitvoeringsinstrumenten

De NOVI is alleen direct bindend voor beleidsontwikkeling van het Rijk. Indirect kunnen de beleidskeuzes in de NOVI gevolgen voor de gemeente Heerenveen. Bijvoorbeeld omdat ze worden uitgewerkt in wetgeving, in bestuurlijke afspraken of in programma's.

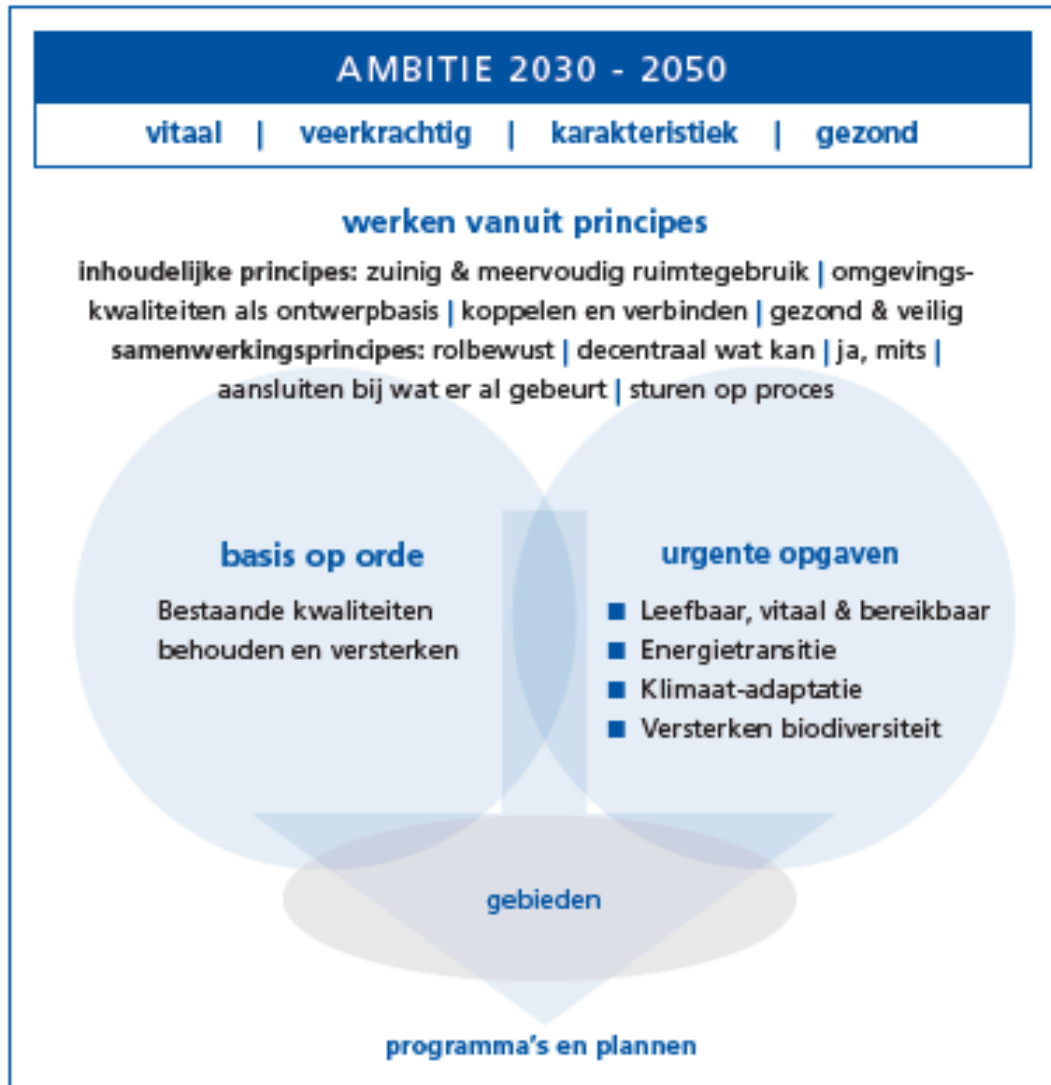
De NOVI bevat een breed palet aan uitvoeringsinstrumenten.

- Wetgeving (instructieregels via Amvb's)
- NOVI-gebieden
- Omgevingsagenda's. Deze zijn bedoeld voor de afstemming van opgaven en instappingen op landsdelig niveau en komen in de plaats het huidige MIRT-overleg (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport). Voor Heerveen is de Omgevingsagenda Noord-NL van belang.
- Er zijn diverse Nationale Programma's aangekondigd. Hierin wordt het beleid uitgewerkt voor specifieke onderwerpen of gebieden. Zie hierboven bijvoorbeeld het Nationaal Programma Landelijk Gebied.

Provinciale Omgevingsvisie Romte Diele

Provinciale Staten hebben in hun vergadering van 23 september 2020 de Provinciale Omgevingsvisie Romte Diele vastgesteld. De provincie Fryslân beschikt hiermee, vooruitlopend op de invoering van de Omgevingswet, over een visie waarin het integrale provinciale beleid voor de fysieke leefomgeving is opgenomen op een hoog abstractieniveau en voor de lange termijn. Het is geen blauwdruk voor hoe Fryslân er over 20 of 30 jaar uit zal zien. Er staat in waar we met Fryslân naar toe willen: de ambitie en doelen voor de toekomst.

Als hulpmiddel bij het maken van keuzes voor de ruimtelijke inrichting van de leefomgeving zijn principes benoemd. Hiermee willen we zoveel mogelijk sturen op doelen en minder op regels en maatwerk mogelijk maken (zie onderstaande figuur).

De visie richt zich op het orde houden van de basiskwaliteit van de Friese fysieke leefomgeving. Daarnaast zijn er doelstellingen en acties beschreven voor de volgende vier urgente opgaven. Relevant voor Heerenveen zijn onder ander de volgende doelstellingen en acties:

- Fryslân houdt de leefomgeving leefbaar, vitaal en bereikbaar
 - Grootschalig opknappen van bestaande bebouwing
 - Aanbod woningen afstemmen op bevolking
 - Samen met partners inzetten op circulaire economie en innovatie
 - Onderzoeken van fietssnelwegen (irt herstructurering OV)
 - Acties richting het Rijk om de Lelylijn gerealiseerde te krijgen
- Fryslân zet de energietransitie met kracht voort
 - Investeren in energiebesparing

- Samen met partners de RES en bossenstrategie opstellen
- Extra inspanningen doen voor zonnepanelen op daken
- Het aantal solitaire windmolens terugdringen en saneren (meerdere bestaande molens vervangen door een nieuwe)
- Bij onze inzet voor landinrichting, grondbeleid en natuur-inclusieve landbouw, verduurzaming een plek geven
- Fryslân wordt klimaat-adaptief ingericht
 - Acties in het kader van een klimaabestendig watersysteem
 - Waterveiligheid
 - Voldoende water, beperken van wateroverlast en de gevolgen van droogte en hitte
 - Schoon water
- Fryslân versterkt de biodiversiteit
 - Samen met partners op programmaniveau uitwerken
 - Basis op orde: afronden, inrichten en beheren natuurnetwerk
 - Vergroten betrokkenheid van inwoners bij natuur en agrarisch natuurbeheer

De Omgevingsvisie bindt alleen de Provincie zelf. Juridische doorwerking van de Omgevingsvisie in regelgeving voor andere overheden verloopt via de Omgevingsverordening (zie onderstaand). De Omgevingsvisie vervangt de strategische delen uit het Streekplan, het Milieubeleidsplan, Waterhuishoudingsplan en Verkeer- en Vervoerplan en bevat ook de provinciale Natuurvisie. De meer uitvoerende onderdelen van deze plannen lopen nog door tot de nieuwe programma's klaar zijn.

Uitwerking van de Omgevingsvisie gaat plaatsvinden in concretere korter lopende Omgevingsprogramma's. Met de voorbereiding van een aantal van die programma's is al gestart of zijn we al aan de slag met onze partners: zoals het Veenweideprogramma, Programma Mobiliteit, Regionaal Waterprogramma, Programma biodiversiteit en natuur en het Programma Energietransitie waarin o.a. de resultaten van de Regionale Energiestrategie (RES) opgenomen zullen worden.

Grutsk op 'e Romte

Grutsk op 'e Romte is een thematische structuurvisie (over landschappelijke en cultuurhistorische structuren van provinciaal belang) en is voor dit thema een kader dat gebruikt wordt bij ruimtelijke afwegingen. Grutsk op 'e Romte is als procesvereiste in de verordening Romte opgenomen. Dat betekent dat vereist wordt dat bij het opstellen van een ruimtelijk plan een analyse wordt gemaakt van de aanwezige waarden in het plangebied, in het bijzonder van de landschappelijke en cultuurhistorische structuren.

Veenweidevisie

De Veenweidevisie is gericht op het voorkomen en vertragen van bodemdaling in de veenweidegebieden. Daarnaast is het economische perspectief van de boeren en inwoners in de gebieden van belang. In de Veenweidevisie zijn een aantal generieke beleidsuitgangspunten opgenomen en een aantal gebiedsgerichte strategieën. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen gebieden waar veenlaag te dun is (veendikte <80 cm), gebieden waar de veenoxidatie vertraagd kan worden (veendikte >80 cm) en gebieden waar een nog dikke veenlaag aanwezig is. In deze zogenaamde kansrijke gebieden wordt ingezet op een koppeling van meerdere opgaven.

Veenweideprogramma 2021-2030 (ontwerp)

Provincie, Wetterskip en verschillende gebiedspartners werken aan de voorbereiding van een Veenweideprogramma voor de periode 2021-2030. OP dit moment ligt het ontwerp-Veenweideprogramma ter inzage. Na vaststelling vervangt veenweideprogramma de Veenweidevisie

Met het veenweideprogramma wordt ingezet op vier strategische doelstellingen:

1. De negatieve effecten van bodemdaling zijn verminderd (gemiddeld 0,2 cm minder bodemdaling per jaar; daarnaast beperken, mitigeren en compenseren van negatieve effecten);
2. De uitstoot van broeikasgassen uit de veenbodem is met 0,4 megaton (Mton) CO₂ equivalenten per jaar afgenomen;
3. De landbouw heeft een duurzaam toekomstperspectief;
4. Het watersysteem is waterrobuust en klimaatbestendig ingericht

Maatregelen en acties worden zoveel mogelijk gekoppeld aan andere, algemene doelen, zoals biodiversiteit, duurzame energie, vermindering stikstofdepositie, waterkwaliteit. Op die manier is meerwaarde te bereiken en worden zaken in een gebied in een keer aangepakt.

De strategie is om deze doelen te bereiken kent een aantal essentiële onderdelen:

- We richten ons op hogere grondwaterstanden, in eerste instantie voor de veengebieden met een veenpakket van meer dan 80 cm dik omdat daar de meeste winst te halen is;
- Ondanks het feit dat het om maatschappelijk geld gaat waarover de overheden uiteindelijk keuzes moeten maken en verantwoordelijk is, willen de overheden zo veel mogelijk een ondersteunende en faciliterende rol innemen. In het programma is nadrukkelijk opgenomen dat we het samen doen en van onderop.;
- De structurele veranderingen die nodig zijn vragen om een integrale benadering en brede samenwerking tussen partijen in en buiten het gebied. Met een adaptieve aanpak wordt bijgestuurd op basis van nieuwe kennis en ontwikkelingen. Dit gaat gepaard met dynamisch programmeren en financieren. Naarmate de kennis zich verder ontwikkelt, onzekerheden verminderen en experimenten blijken te werken, verschuift de balans meer en meer naar uitvoering. Aansluitend bij het nationale Veenplan zijn ijkmomenten ingebouwd in 2022 en 2026.
- We steunen de landbouw in de noodzakelijke aanpassingen. We zorgen daarom voor een goed flankerend beleid en zullen ook een beroep doen op rijksmiddelen en Europese middelen.

Verordening Romte

De Verordening Romte Fryslân 2014 bevat regels voor het ruimtelijke plannen en projecten en vormt daarmee een juridische vertaling van het ruimtelijk beleid. De verordening bevat regels voor de inpassing van ontwikkeling in landelijk gebied. Nieuwe stedelijke functies dienen te passen bij de aard en omvang van de kern (kernenbeleid). Binnen bestaand bebouwd gebied laat zij meer ruimte voor afweging door gemeente zelf.

De Verordening Romte vervalt op het moment dat er een Omgevingsverordening door de Provincie wordt vastgesteld.

Provinciale Milieuverordening

In de Provinciale Milieuverordening zijn regels opgenomen voor:

- De bescherming van gebieden rond drinkwaterwinning (waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden). In waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden gelden beperkingen voor bedrijfsmatige functies, het toepassen van verontreinigde grond of het gebruik van bestrijdingsmiddelen.
- Stiltegebieden. In deze gebieden zijn geen lawaaige (bedrijfs-)activiteiten toegestaan;
- Verzuringsgevoelige natuurgebieden;
- sanering van spoedlocaties bodemverontreiniging.

De Provinciale Milieuverordening vervalt op het moment dat er een Omgevingsverordening door de Provincie wordt vastgesteld.

Ontwerp-Omgevingsverordening

Op dit moment wordt gewerkt aan een vertaling van de Omgevingsvisie naar een Omgevingsverordening.

De Provinciale Omgevingsverordening is bedoeld om doelstellingen uit de Omgevingswet, AMVB's en de Provinciale Omgevingsverordening juridische doorwerking te geven. De Omgevingsverordening komt in de plaats van de Verordening Romte, de Provinciale Milieuverordening en een aantal andere provinciale verordeningen voor de fysieke leefomgeving.

Anders dan de Provinciale Omgevingsvisie is de verordening rechtstreeks bindend voor de inhoud van Omgevingsplannen en voor initiatieven van inwoners en bedrijven. De regels van de Omgevingsverordening moet de gemeente straks toepassen bij het opstellen van het Omgevingsplan en bij het toetsen van Omgevingsvergunningen.

De Omgevingsverordening bevat juridische regels ten aanzien van de volgende onderwerpen:

- Ruimtelijk omgevingsbeleid
- Water
- Milieu, bodem en ontgroningen
- Natuur
- Duurzame energie
- Infrastructuur
- Nadeelcompensatie en schade
- Procedures
- Overgangs- en slotbepalingen

De ontwerp-Omgevingsverordening heeft tussen 1 maart en 11 april 2021 ter inzage gelegen voor zienswijzen. Vaststelling van de verordening is aan de orde zodra de Omgevingswet in werking is getreden. Zolang de Omgevingsverordening nog niet in werking treedt, blijven de huidige verordeningen voor de fysieke leefomgeving gewoon gelden (Romte, milieu, natuur, water, wegen en vaarwegen etc.).